

Ivan Hristov

(Bulgaria, Institute of Literature, Bulgarian Academy of Sciences)

“A Fragile Vase of Purest Alabaster” – the Feminine in Bulgarian Literature between the Two World Wars

Abstract: The feminine became a topical theme in European and hence Bulgarian culture with the outbreak of World War I. The male part of the population went to the front and women found themselves filling social positions that had previously been considered as predominantly male. However, this led to a series of changes in the public mentality, as well as to attempts to make sense of this change. The late 1920s were also the time when the first female professional writer appeared in Bulgaria. The present study analyzes in detail how this occurred. In the broadest terms, this question is examined in three aspects: 1. Women and the Great artists; 2. Female artists 3. Women as a public and social phenomenon. The general approaches taken to these topics include: women and war; women and reform, women and alienation, women and artistic creation.

Иван Христов

(България, Институт за литература, БАН)

„Крехка ваза от най-чист алабастр” – женската тема в българската литература между двете световни войни

Жените от цял свят, без никакви съюзи, по внушение на своя майчински инстинкт, са в състояние да турят край на войните.

Жената в новото общество ще бъде независима; тя не ще бъде вече подчинена и експлоатирана; тя ще бъде свободна и равна, както мъжът, тя ще получава същото възпитание като него.

Б е б е л

В статията „Вестник на жената”¹, публикувана в бр. № 41 на в-к „Изток” от 24.10.1926 г. четем следното: Той („Вестник на жената” – б. м. И. Х.) излиза вече шеста година, редактиран от един скромен, но упорит човек със съвременни разбирания, г. Хр. Чолчев който успя да го закрепил и наложи в едно време, крайно неблагоприятно за издаване на списания и неполитически вестници. Нас не ни интересуват неговите модели за бродерии, готварски рецепти и пр., а отделите му за обществен и

¹ Вестник на жената. –В: Изток, № 41, 24.10.1926 г., 4.

литературен живот, и трябва да отбележим, че с тях „Вестник на жената” изигра една положителна роля в нашия културен живот. Там печатаха първите си опити редица млади поети, по-късни сътрудници на сп. „Златорог”, „Хиперион”, „Развигор” и „Изток” — там се изнесоха въпроси около жената, над които малцина са се замисляли. Но, разбира се, това никому не прави впечатление”. И по-нататък: „Покрай многото безлични стихотворения и разкази, лишени от белезите на истинското творчество, в този седмичен лист се поместиха и ценни работи от Е. Багряна, Ч. Мутафов, Й. Стубел, Й. Стратиев², Г. Караиванов и др. Независимо от това, със своите бележки върху наши писатели, актьори, певци, художници и пр., помествани редовно във всеки брой вече от пет-шест години насам, „Вестник на жената” спомогна твърде много за популяризирането на родната литература и изкуство/.../ Представете си изолирания живот, който води нашата жена. Тя прекарва почти всичкото си време вкъщи с грижата за своите деца, в работа около огнището. По тази причина и културните ѝ интереси са слаби. „Вестник на жената” успя да се прокрадне в нейния затворен свят, да внесе с моделите за бродерии, с готварските рецепти и известен интерес към литература и изкуство. Прочее, дейността на г. Чолчев заслужава положителна оценка”.

Женската тема става актуална в европейската и респективно в българската култури с избухването на Първата световна война. Мъжката част от населението отива на фронта и жените се оказват в положение да заемат обществени позиции, смятани до този момент за предимно мъжки. Но това води до редица промени в обществения манталитет, до опити да се осмисли тази промяна. Краят на 20-те години е времето, в което се появява и първият професионален писател – жена. Как става това?

В тази статия ще се придържам главно до тезата на Милена Кирова, споделена в сборника „Неслученият канон”³. А именно, че първият професионален писател жена Елисавета Багряна от самото начало, та чак до края на своето творчество „в действителност пренаписва ранния български модернизъм, само че в поетическата стратегия на отказа от неговата абстрактно-универсална или високопарно сецесионна стилистика”. Но, за да се появи и канонизира първата жена – професионален писател в българската литература, е необходимо почвата да се подготви, да са налице определени обществени нагласи и социални условия. Тук ще се спра само на женската тема, намерила място на страниците на вестник „Изток” - издание на кръга „Стрелец”⁴. Както посочва в своите спомени един от идеолозите на „Стрелец” – Кирил Кръстев⁵, зад първия идейно целенасочен културен седмичник – вестник „Изток”, е стоял един организиран интелегентски кръг. „Изток” излиза две години – от 15 октомври 1925 до 16 юли 1927 г. в седемдесет броя. По спомените на Кръстев „Изток” е бил „една малка енциклопедична трибуна”. Той си е поставял за задача да отбелязва пулса на

² Йордан Стефанов Стратиев (1898–1974) - български поет и преводач. От 1923 г. работи в Министерството на външните работи - дипломат в Румъния, Югославия, Австрия, Белгия, Чехословакия. Печата от 1917 г.: сп. „Общ подем”. Сътрудничи със стихове на „Везни”, „Златорог”, „Листопад”, „Литературен глас”, „Българска мисъл”, „Демократичен преглед”, „Изкуство”, „Българан”, „Смях и сълзи”, „Сила”, „Вестник на жената”, „Стършел”, „Септември”. Член на Съюза на българските писатели. Автор на стихосбирката „Велики петък” (1927) и на книгите за деца „Доктор Петър. Поема за деца” (1956, 1960), „Жабешка история. Приказка в стихове” (1960). Превежда драмата „Орлето” от Едмон Ростан, както и от руски и румънски език. Репресирани след 09.09.1944 г. – лежи на остров Белене.

³ Кирова, Милена. Между пътя и мястото. За половата идентичност на текста Багряна. Неслученият канон. София: Алтера, 2009, 257.

⁴ Повече за кръга „Стрелец” виж моята монография: Иван Христов. „Кръгът „Стрелец” и идеята за родоното”. София: Карина М, 2009.

⁵ Кръстев, К. Спомени за културния живот между двете световни войни. София: Бълг. писател, 1988, 115.

съвременния нему световен и вътрешен живот, без доктринерство, като редовно е застъпвал всички области на културата – обществени идеи и тежнения, литературни материали, въпроси на общественото възпитание, изкуствата, научни въпроси, проблеми на цивилизацията. Едно от тези актуални тежнения е и женският въпрос.

Най-общо стрелците разглеждат този въпрос в три аспекта:

1. Жените и Големите творци – Гьоте⁶, Ницше⁷, Вагнер⁸
2. Жените творци – Зинаида Гипиус⁹, Елен Кей¹⁰, Оливия Шрайнер¹¹, Селма Лагерльоф¹² и др.
3. Жената като обществено-социален феномен. Основните насоки на третиране на темата са Жената и войната, Жената и Реформата, Жената и отчуждението, Жената и творчеството.

Когато говорим за кръга „Стрелец” и за неговата концепция за „женското”, несъмнено трябва да имаме предвид разбирането за жената на Рабиндранат Тагор, споделено в неговата статия „Жената”¹³, поместена във в-к Изток № 12 от 03.01.1926 г. Според Тагор „Привързаността и постоянството са дълбоко заседнали в женската природа. Жената не обича да се впуска в нови работи, да прави разследвания от чисто любопитство /.../ Творенията на мъжете в областта на културата са като вавилонски кули; те се осмеляват да растат толкова, че изнасилват основата си и постоянно се сриват. Тъй човешката история расте върху пластове от развалини, а не със спокойно и постепенно растене непосредно от майката земя”.

Мъжският разум, алчността за богатства в статията на Тагор се разглеждат като причини за избухването на голямата Война. Мъжският Запад като свят на разума става обект на критика на основата на Женския Изток – свят на чувствеността. В статията на Тагор срещаме типичната за края на 20-те години критика на западната култура: „Поради това, че западната жена търси постоянно възбуди отвън и е изпаднала в един

---

⁶ Гълъбов, К. Любовните и приятелските увлечения на Гьоте като символ. -В: Изток, № 11, 26.12.1925 г., 2.

⁷ Ройтер, Габриела. Среща с Фридрих Ницше. -В: Изток, № 28, 25.04.1926 г., 2.

⁸ Везендонк, Матилда. Жените и Вагнер. -В: Изток, № 17, 06.02.1926 г., 2.

⁹ Илиев, Атанас. Психологизмът в поезията на Зинаида Гипиус. -В: Изток, № 55, 05.02.1926 г., 2.

¹⁰ Санин, Егор. Елен Кей починала. -В: Изток, № 32, 23.05.1926 г., 1. Елен Кей (1849-1926) е [шведска учителка](#) и [писателка](#), феминистка, работеща в [Стокхолмския](#) институт в зората на [20-ти век](#). Тя прокламира, че това ще е векът на [детето](#). През [1903](#) г. публикува [книга](#) със същото заглавие - "Векът на детето", а също така и "За любовта и брака". Тя счита, че в [училище](#) се убива детската душа. Ето защо в центъра на възпитанието според нея трябва да се постави детето с неговите нужди, потребности и интереси.

¹¹ Оливия Шрайнер. -В: Изток, № 7, 28.11.1925 г., 1. Оливия Шрайнер (1855 или 1863 - 1920) е южноафриканска англоезична писателка.

¹² Милев, Теодор. Из Швеция. На гости у Зелма Лагерльоф. -В: Изток, № 38, 01.10.1926 г., 2. Селма (Зелма) Отилия Лувиса Лагерльоф (1858-1940) е [шведска](#) писателка, която през [1909](#) г. става първата жена, спечелила [Нобеловата награда](#) за литература. Творбите на Селма Лагерльоф представят селския живот и природата на Северна Швеция и се коренят дълбоко в [скандинавските](#) легенди и история. Селма Лагерльоф е световноизвестна най-вече с книгата си „[Чудното пътуване на Нилс Холгерсон през Швеция](#)“.

¹³ Тагор, Рабиндранат. Жената. -В: Изток, № 12, 03.01.1926 г., 4. Рабиндранат Тагор (1861-1941) е [индийски писател](#), [поет](#), [философ](#). През 1913 година получава [Нобелова награда за литература](#) и става първият неевропеец, удостоен с това отличие, което го превръща в един от най-широко известните по света индийци. През 1926 година Тагор прави голяма обиколка на Европа. След Атина, Букурещ и Белград на 17 и 18 ноември 1926 г. великият хуманист посещава София и изнася две беседи.

вид вманиячена духовна жажда и не може да живее без ежедневните си сензации, тя губи способността си да чувства нежно, както природата е отредила, изгубва цвета на женствеността си и същевременно силата да даде на човечеството това, от което то се най-много нуждае”. И по-нататък противопоставянето по оста Мъж – Жена може да бъде сравнено с противопоставянето Изток – Запад – типично за епохата. „Мъжът се интересува за хората до колкото те показват особни способности или са от особна полза. – продължава Тагор - „Жената чувства интерес към човеците, защото са живи същества, защото са човеци /.../ Домашният свят служи да се определи цената на всеки индивид, не пазарната цена, а цената, която любовта дава, цената която твореца е турил във всичките си създания. Домашният свят е даден на жената от създателя”. Тук виждаме, че ако в началото на модернизма целта е жената да излезе от дома, да стане равна на мъжа, да навлезе в мъжките социални сфери, то в края на 20-те се засилва обратната тенденция – наблюдаваме едно завръщане на жената към домашното огнище, към сферите на частното, асоциалното. „Западната култура – според Тагор – е засенчила жената /.../ Задачата на жената е пасивна, тъй както задачата на земята, която не само помага на дървото да расте, а и го спира в растенето. Дървото трябва да има свобода да се развива, да разпростира клоните си на всички страни, но главните му връзки си остават пак с земята и чрез нея само дървото може да съществува”. Тук Тагор говори за основните качества, които се търсят в съвременността, и които жената притежава. Тя „е надарена до висша степен с пасивни качества: целомъдрие, скромност, себепристрастие, самопожертвувателност”. „Това, което жената иска днес, не е само свобода да си печели сама прехраната и да отнеме самодържието на мъжа в икономическите области – продължава Тагор – тя се бори за да си извоюва място и в творенето на културата, гдето мъжът сам се подвизава и ежедневно къса сърцето и пресушава живота на жената”. Така индийският писател и философ поставя въпроса, който занимава и кръга „Стрелец” – Възможно ли е жената да бъде творец, равностоен на мъжа?

„Времето е дошло, в което отговорността на жената е по-голяма от всякога. Светът, чрез своите унижени и онеправдани я вика. Щом съзнае тази отговорност, тя трябва да се заеме с въздигането на една нова духовна култура чрез неподправените си чувства и чрез цялата сила на човешката любов в сърцето си” – заключава Тагор. Нов и интересен аспект на темата за женското намирам в статията на Христо В. Въргов с едноименното заглавие „Жената”¹⁴. Въргов разглежда темата за жената като носител на Реформата, на новото в живота. Според него: „Жените по своята природа, са мистични, но понеже са роби на традицията, рядко се явяват в ролята на религиозни водители. Когато обаче, известна религиозна истина им се конкретизира, те я възприемат от дълбините на душата си и стават най-големи нейни защитници. Христа следваха жени. Първите църкви бяха основани изключително от жени. Разумните християнски секти дължат своето разпространение на жените. Тертулиан¹⁵ от строг обредоведец става разумен християнин, благодарение на еретичната Квинтела: тоже жена обърнала Сергия¹⁶ в павликянство и му обяснила духовната същина на християнството. Богомилството – духовното християнство в България и други страни – било

¹⁴ Въргов, Христо. Жената. -В: Изток, № 4, 07.11.1925 г., 3.

¹⁵ Квинт Септимий Флоренс Тертулиан или на кратко Тертулиан (ок. 155-ок. 230) - баща на латинската [теология](#). Той е [апологет](#) и първият автор на [християнска](#) литература на [латински език](#).

¹⁶ Сергей Тихик (+835) – лидер на павликяните. В началото на [IX](#) в. внася значителни изменения в [павликянството](#) и получава наименованието втори основател на сектата.

проповядвано най-вече от жени. Виклиф¹⁷, Хус, благодарение на жените, разпространили своите реформаторски идеи”. Христо Въргов акцентира на майчиното чувство, което в епохата след голямата война става основен пример за хуманизъм. „Майката с радост, с възторг дава себе си за ядене на децата си, - заявява той. „Но това е инстинкт” – слушам възражения. Да, това е инстинкт. Ний, хората на ХХ век, имаме нужда да заменим своя велик разум с материнския инстинкт. Да бъдеш по цели нощи над люлката на детето, да не ядеш по цели дни, а да пазиш оскъдния хлебец за детето си, да спиш на голата земя, а на детето си да дадеш постелката и завивката – това било инстинкт. О, колко е хубаво тоя „инстинкт” да ни ръководи в нашия личен живот!” Така инстинктът, ирационалното, интуицията стават източници за обновяване, но и за критика на традицията, за отхвърляне на епохата довела до Войната.

„Каквито и да бъдат критиките върху майчинската обич, достоверно е едно, че тя е безгранична и безкористна” – заключава Въргов и в своята статия като пример за тези разсъждения посочва народната песен „Гюра юнак”. Тук отново виждаме тенденцията и при кръга „Стрелец” примери да се търсят в предмодерната традиция, във фолклора: „В тая песен народът сравнява обичта на майката към сина си, с оная на съпругата към мъжа си и сестрата към брата си и поставя първата най-високо. Гюра праща пиле соколово да отиде в бащини му двори, за да види какво правят неговите близки: майка, жена, сестра. Соколът изпълнява мисията, връща се и съобщава на господаря си, че къщата им запустяла, че двора с бурен е обрасъл, че на двора има три дървета, а на всяко дърво стои по една кукувица. Кукувиците кукали различно: първата кукувица кукала и никога не замлъквала: втората кукала от сутрин до вечер, а третата кукала и на широко гледала. За Гюра не било трудно да узнае в първата кукувица — майка си, във втората — сестра си, в третата — жена си...” Въргов посочва като пример и стихотворението на Н. А. Некрасов „Внимая ужасам войны”. И в него се изтъква безкористната майчина любов: „Поетът жали не приятеля, не жената, дори не самия герой, защото ще се утеши жената и приятеля ще забрави... Но има една душа, която до гроб ще помни... Коя е тази душа? — Това е майката. Той видял „в света едни свети, искрени сълзи — сълзите на бедните майки... Те няма да забравят своите деца, загинали на кървавата нива, както не ще издигне плачущета върба своите увиснали клонове”. Така безкористната майчина любов става основата, от която се критикуват причините за избухването на Войната.

Друг аспект на женския въпрос е темата за „Жената и творчесвото”¹⁸, засегнат в едноименната статия. „Може ли жената да твори, както мъжа? – пита анонимният автор - Не може, или по-точно казано, тя никога не е творила както мъжа. Между най-великите поети не се среща една единствена жена. Шекспир, Гете, Данте, Омир, Шилер, Китс, Шели, Пушкин! Коя жена има право да се постави в тая група? Освен това, фигурира ли името на една жена в списъка на гениалните композитори? На великите скулптори? На архитектите, които са поразили многобройни поколения с хилядолетни здания? На първите живописци? На мъдреците?” И заключението е – „Не! Жената не заема място между първите майстори в гореспоменатите области. Само като творителка на романи, тя може да се сравни с мъжа. Днес някой от най-даровитите романисти са жени. В историята на литературата някой жени имат право да се равнят с Хюго, Дикенс и Балзак, при все че в един скоро съставен списък на стотина най-велики автори през времето от Давид до сега не се явява името на нито една жена”.

¹⁷ Джон Уиклиф (около 1330-1384) – английски пред-реформатор, философ и теолог. Той е направил най-стария превод на Библията на английски език.

¹⁸ Жената и творчесвото. -В: Изток, № 6, 21.11.1925 г., 4.

Анонимният автор отрежда право на жената да участва в творческия процес, но като вдъхновителка – „Но това не значи, че жената няма дял в създаване най-велики ценности, понеже няма почти никое творение за което жената не е до голяма степен отговорна. Тя е вдъхновявала почти всяко трайно и величествено човешко постижение”.

И тук авторът обръща внимание на ролята на жената в реформаторските движения – „Всеизвестна е ролята на жената в религиозните движения. Без жената мохамеданската, еврейската и християнската религии не биха съществували. Повечето от безсмъртните картини са вдъхновявани от жената. И всеки знае, че поемите на Байрон, Шекспир, Гете, Шели, Китс, Данте и другите майстори са създадени под вдъхновението на жената”.

Обратната страна на тези констатации намираме в статията „Как жената надминава мъжа”¹⁹ от Жюл Мишле. Жената според автора, „култивирана непрестанно от мъжа, оплодена от неговата мисъл израства скоро и един ден се намира над него”. Тук авторът споделя едно разбиране за жената като Пророчица. Със своята ирационалност, със своята интуиция тя придобива способността да вижда в бъдещето. Но как става това? Жюл Мишле отговаря на този въпрос като се обръща към мъжа: „Ако тя запазва пророческия си дар, това се дължи на твоята любов, с която ти си обгърнал скъпото съкровище и си разделил живота на две — за тебе тежката работа и грубото съприкосновение със света — за нея спокойствие и любов, материнство, изкуство и тихите грижи за огнището. Ти си направил много добре! Колко съм ти благодарен! О! жената, тази *крехка ваза от най-чист алабастр* (курсивът тук е мой И. Х.), в която гори пламъка на Господа, трябва да се съхранява добре, да се пипа внимателно, да се носи близо до топлината на сърцето. /.../ Един прочут мислител – продължава авторът – се подиграва на пророческите способности у жената. Но той смесва внезапното вдъхновение у нея със сомнамбулизма, които и идат от надмощието и потисничеството на мъжа. Наистина, вдъхновението не е свършено независимо от фаталните елементи, но ако затова го унижаваме трябва да приемем, че големите артисти не са мъже. Трябва да изпратим при жените Рембранд, Моцарт, Бетховен, Данте, Шекспир и т. н. Пък и които претендират, че се основават само на логиката, сигурни ли са, че не плащат данък на тази женска способност – пророческото вдъхновение?” Виждаме тук, в статията на Мишле теза обратна на споделяната в статията „Жената и творческото”, тезата че тъкмо най-големите творци, способни на пророческо вдъхновение са жени в духовен смисъл.

Темата за отношенията между мъжа и жената намира своето продължение и в статията „Самичката жена”²⁰ от същия автор – „Всеки вижда голямото събитие на времената. По едно чудно стечение на обстоятелствата от социално, религиозно, економическо естество, мъжът живее отделно от жената. И това все повече. Те не са само в два различни, но паралелни пътя. Те приличат на два пътника, тръгнали от същата станция, единият с пълна пара, другият с малка бързина и върху две отклоняващи се релси /.../ Трябва да се опише положението както си е. Те нямат вече общи идеи, нито общ език и даже не знаят вече как да си говорят върху предмети, които засягат и двамата. Те са се изгубили от очи. Скоро, ако не се вземат мерки, въпреки случайните срещи те няма да бъдат вече два пола, а две народности”. Така авторът стига до дълбоки социологически заключения – „Между причините, които днес

¹⁹ Мишле, Жюл. Как жената надминава мъжа. -В: Изток, № 21, 06.03.1926 г., 2.

²⁰ Мишле, Жюл. Самичката жена. -В: Изток, № 22, 13.03.1926 г., 3.

не само карат мъжете да избягват женитбата, но и въобще обществото на жените, първата, без съмнение, е напредващата мизерия на бедните момичета. Тях той може да ги има на разположение: тези жертви на лишенията и на глада се отдават лесно. От там и пресищането, възбудата, изгубената способност за възвишена любов, смъртното отегчение да се желае това, което тъй лесно може да се има всеки ден”. Виждаме, че и тук следвоенната ситуация, икономическата криза водят до тежки морални последици. Икономическата зависимост води и до морална такава. В някои държави като Италия, Полша, Ирландия, Испания „разслабването” на семейните връзки е довело до разрушение на държавата – смята авторът.

„Но какъв е изходът?” според Мишле – „Само в една книга през последния век, намерих една велика поетична концепция; (поемата Последният човек), авторът смята, че светът е изтощен и че земята загива, но има една върховна пречка: земята няма да умре, докато има само един човек, който още да обича. Съжалете се над измъчената земя, която без любов си губи значението. Обичайте истински, за спасението на света!” – заключава Мишле и виждаме, че за него спасението на отношенията между мъжа и жената се корени във взаимната любов.

През 20-те години на XX в. от една страна жената трябва да настигне мъжа, да навлезе в професионалните сфери, но и това води до конфликт, превръща се в проблем на модернизацията, особено в едни изостанали общества. Мъжът и жената губят общуването помежду си и това води до отчуждение. И тук на помощ в модерния живот идва психологията и психоанализата, на които кръгът „Стрелец” също са пропагандатори. В статията „Мъжът и жената”²¹ публикувана в бр. № 64 на в-к „Изток” от 28.05. 1927 г. Прентис Мюлфорд съветва – „Много съпружески двойки, които не са намерили в брака щастието, що са очаквали или що са изпитвали през годеническия период, могат отново взаимно да предприемат изграждането на своя рай, само ако биха желали да се решат да почнат от там дето някога е пресекнало щастието им! С подновяването на всички онези малки нежности и любезности, които са били присъщи на онова щастливо време: с похвалното желание чрез грижи взаимно да се понаравят: с въздържането на каприза при отнасянето им един към друг; с изоставянето на докачителни и саркастични думи. (Колкото уважение губиш — толкова презрение си навличаш). Мъжът и жената би трябвало да почнат така: дали това що прави единия се нрави на другия: да се започне със занятия, които някога са радвали и двамата, тъй щото еднакво нужното за мъжа и жената вливане на жизнена и духовна сила, да укрепи духа, душата и тялото на двамата и тъй да постигнат основите за щастието в брака”. Само любовта между мъжа и жената може да спомогне за преодоляването на противоречието между двата пола, което се появява като ефект на модернизацията на българската култура между двете световни войни.

За да постигнат новаторско звучене на своите творби в началото на XX в. писателите модернисти реабилитират някои характеристики на писане, свързани предимно с женското. Това са ирационалност, аисторизъм, спонтанност, субективизъм, анационалност в противовес на мъжките рационализъм, историзъм, концептуализъм, обективизъм, национализъм. И все пак, до края на 20-те години в България професионален писател-жена не се появява. Откривайки мъжката субектност в началото на XX в. българският модернизъм постепенно подготвя почвата за появата и на женска такава.

²¹ Мюлфорд, Прентис. Мъжът и жената. -В: Изток, № 64, 28.05.1927 г., 2.

ЛИТЕРАТУРА

- Везендонк 1926: *Везендонк, Мат.* Жените и Вагнер. Изток, № 17, 06.02, 2.
Вестник на жената. Изток, № 41, 24.10.1926 г., 4.
- Въргов 1925: *Въргов, Хр.* Жената. Изток, № 4, 07.11, 3.
- Гълъбов 1925: *Гълъбов, К.* Любовните и приятелските увлечения на Гьоте като символ. Изток, № 11, 26.12, 2.
- Жената и творчеството // *Изток*, № 6, 21.11.1925 г., 4.
- Илиев 1926: *Илиев, Ат.* Психологизмът в поезията на Зинаида Гипиус. Изток, № 55, 05.02, 2.
- Кирова 2009: *Кирова, М.* Между пътя и мястото. За половата идентичност на текста-Багряна. Неслученият канон. София: алтера, 257 с.
- Кръстев 1988: *Кръстев, К.* Спомени за културния живот между двете световни войни. София: Бълг. писател, 115 с.
- Милев 1926: *Милев, Т.* Из Швеция. На гости у Зелма Лагерльоф. Изток, № 38, 01.10., 2.
- Мишле 1926: *Мишле, Жюл.* Как жената надминава мъжа. Изток, № 21, 06.03., 2.
- Мишле 1926: *Мишле, Ж.* Самичката жена. Изток, № 22, 13.03., 3.
- Мюлфорд 1927: *Мюлфорд, Прентис.* Мъжът и жената. Изток, № 64, 28.05., 2.
- Шрайнер 1925: *Шрайнер Ол.* Изток, № 7, 28.11, 1.
- Ройтер 1926: Ройтер, Габриела. Среца с Фридрих Ницше. Изток, № 28, 25.04, 2.
- Санин 1926: *Санин, Егор.* Елен Кей починала. Изток, № 32, 23.05, 1.
- Тагор 1926: *Тагор, Рабиндранат.* Жената. Изток, № 12, 03.01, 4.